

Závěry semináře "ÚSES - zelená páteř krajiny"

1. Vážně či zcela chybí komunikace mezi dotčenými resorty, proto je nezbytná spolupráce nejvyšších kompetentních orgánů státní správy – tedy MŽP, MZe, MMR, MV. Výrazně negativně se projevuje absence vzájemného propojení a návaznosti na úrovni plánování. Jedná se zejména o vazby: územní plánování - lesní plánování - vodohospodářské plánování - pozemkové úpravy.
2. ÚSES je zákonem č. 114/1992 Sb. označen za veřejný zájem. V právním řádu však nejsou důsledně řešeny nástroje, které by umožňovaly tento veřejný zájem prosadit. Proto je nezbytné navázat na uvedený zákon a v dalších předpisech definovat pravidla pro použití státních pozemků pro ÚSES, pro náhrady za strpění ÚSES na soukromých pozemcích, pro zakotvení zvláštního režimu využívání pozemků v katastru nemovitostí ap.
3. Legislativní zabezpečení ÚSES má od druhé poloviny devadesátých let minulého století klesající úroveň. V nově vytvářených zákonech a navazujících vyhláškách (např. Lesní zákon, Vodní zákon) nebo v novelách předpisů z druhé poloviny devadesátých let přestává být implicitně ÚSES uváděn. Ztrácí se tak potřebné legislativní vazby nebo nebyly dotvořeny. ÚSES svou systémovou podstatou nemůže být zajištěn pouze jedním resortním zákonem.
4. Neexistuje obecná shoda v tom, jaká by měla být podoba ÚSES zapracovaného do územně plánovací dokumentace (zejména do územních plánů obcí), a to ani po věcné ani po formální stránce. Na vině je především nedokonalá legislativa, která velice různorodé a navzájem nesrovnatelné přístupy k pojetí ÚSES v územních plánech umožňuje. Je nutné, aby se změnily či vytvořily příslušné legislativní předpisy. Ukazuje se zejména nutnost novelizované (či zcela nové) prováděcí vyhlášky k zákonu o ochraně přírody a krajiny, která by co nejvhodněji specifikovala závaznou podobu ÚSES nejen v územně plánovací dokumentaci, ale též v komplexních pozemkových úpravách, oblastních plánech rozvoje lesa a lesních hospodářských plánech a osnovách. Proto je nutná spolupráce nejvyšších kompetentních orgánů státní správy – tedy ministerstev životního prostředí, zemědělství a pro místní rozvoj.
5. Metodická východiska a přístupy ÚSES, která vznikly v první polovině devadesátých let, je potřeba aktualizovat v souladu s vývojem přírodovědeckého poznání a na základě vyhodnocení a zobecnění zkušeností z dosavadního uplatňování ÚSES na všech úrovních a v dotčených oblastech. Proto se jeví jako nanejvýš vhodné doplnit a aktualizovat Rukověť projektanta MÚSES. V návaznosti na nové nebo upravené legislativní předpisy je třeba utvořit nebo aktualizovat i metodické nástroje, které musejí obsahovat co nejjednodušší pravidla pro tvorbu ÚSES v rámci příslušného typu dokumentace (ÚPD, KPÚ, OPRL, LHP, ...)
6. Metodické postupy tvorby ÚSES ve své podstatě vychází ze správných předpokladů proměnlivosti stanovištních podmínek a potřeby podchycení unikátních a reprezentativních ekosystémů v systému. Bohužel metodika není dostatečně flexibilní vůči vlivům „reálného“ prostředí. Je žádoucí nalézt přijatelný kompromis ve vztahu metodika - realita.
7. Pro obecnější pochopení a srozumitelnost tvorby ÚSES je žádoucí zpřesnit a objasnit některé pojmy používané při tvorbě ÚSES. Potřebné je též stanovit standardy obsahu jednotlivých částí dokumentace včetně průzkumů. Vhodné by bylo zřehlednit grafické výstupy.

8. Je nezbytné vytvořit pravidla pro převedení údajů dokumentací ÚSES na jednotnou srovnávací bázi (stejný způsob členění založený na přehledné a jednoduché kategorizaci z hlediska závažnosti prostorového vyjádření jednotlivých skladebných částí ÚSES) tak, aby bylo možno provádět hodnocení současných ÚSES v širších územích.
9. S ohledem na četné nejasnosti aktuální platné podoby ÚSES v řadě konkrétních území se jeví jako nezbytné vytvoření jednotného informačního systému udržujícího platnou podobu ÚSES, a to buď na krajské nebo na celostátní úrovni (kompetence pro jednotlivé úrovně ponechat rozdělené dle stávajících norem, základ vlastního provozování systému postavit na krajské úrovni). Tento informační systém bude průběžně evidovat aktuální autorizované vymezení ÚSES a bude jedním z předpokladů pro zajištění systémového charakteru ÚSES.
10. Pro tvorbu a provozování IS ÚSES se doporučuje využívat nástrojů objektivě orientovaného geografického informačního systému
11. Je nezbytné formulovat prováděcí vyhlášku, která bude specifikovat:
 12. subjekt provozující IS ÚSES
 13. závazný způsob a pravidla dle kterých bude probíhat chod údajů mezi orgány ochrany přírody, subjektem provozujícím IS ÚSES a uživateli dat (z hlediska formálního, věcného, časového ...)
14. Nebyla popřena nutnost získání autorizace pro projektování za stávajících podmínek. Plánování a projektování ÚSES je práce vysoce odborně náročná a odpovědná. Proto je nezbytné dbát o vysokou profesionalitu osob vykonávajících tuto činnost. Je tedy zcela oprávněný požadavek na povinnou autorizaci projektantů ÚSES. V souvislosti s tím je však nutné prostřednictvím ČKA prosadit, aby projektování ÚSES nemohli vykonávat osoby s jinou autorizací (urbanisté, osoby oprávněné k projektování pozemkových úprav ap.).
15. Současné zabezpečení autorizací přes Českou komoru architektů je neudržitelné. Bylo konstatováno, že autorizace projektanta ÚSES je v rámci ČKA zcela mimo zájem oficiálních zástupců této profesní organizace. Je nutné, aby orgány ČKA znovu zvážily, zda jednotný příspěvek pro všechny autorizované osoby není pro projektanty ÚSES neadekvátní resp. diskriminující. Lukrativnost projektování ÚSES je nesrovnatelně nižší než je lukrativnost architektonické tvorby, územního plánování či ostatních profesí, které ČKA sdružuje. Tento fakt vyplývá z omezeného počtu zakázek, které jsou zadávány i z omezeného množství prostředků na tyto zakázky. Tuto problematiku je třeba důrazně řešit (byla diskutována i možnost organizování autorizovaných projektantů ÚSES mimo ČKA)
16. Je nezbytné zajistit průběžnou osvětu ve veřejnosti o významu a funkci ÚSES. Bez kladné odezvy laické veřejnosti nemá ÚSES jeden z potřebných předpokladů na jeho realizaci a ochranu ÚSES by měl být veřejným zájmem nejen v lize zákona, ale i ve veřejnosti. Je žádoucí zapojit do diskuse o tvorbě ÚSES širší veřejnost, zvláště určité zájmové skupiny (myslivci, rybáři, Český klub turistů, ...)
17. Tvorba krajiny není omezena jen na tvorbu ÚSES. Komplexní řešení obnovy krajiny v tzv. krajinných plánech by přitom mohlo napomoci lepšímu prosazení tvorby ÚSES jako jednoho ze základních krajinnotvorných opatření. Proto je žádoucí prosadit krajinné plánování do našeho právního řádu a do praxe jako integrální součást systému prostorového plánování. Jedná se o složitou problematiku, kterou je třeba řešit v součinnosti s dalšími odbornými složkami
18. Bylo navrženo vytvořit podmínky pro registraci biocenter a biokoridorů cestou správního řízení (obdoba vyhlášení MZCHÚ)

19. Realizované prvky ÚSES (např. v komplexních pozemkových úpravách) nelze v katastru nemovitostí evidovat jako ÚSES nebo alespoň evidovat na příslušných pozemcích břemeno ÚSES. Prvky ÚSES jsou realizovány ve veřejném zájmu, často z veřejných prostředků, je tedy žádoucí vést o nich jednoznačnou evidenci. Uvést v Katastru nemovitostí prvek ÚSES jako způsob ochrany samostatný kód - "ochrana přírody".
20. Na lesní půdě definovat skladebné prvky ÚSES na prostorové rozdělení lesa (porosty, dílce, porostní skupiny) a zařadit do lesů zvláštního určení; dořešit problematiku biokoridorů
21. Co s nově vytvářenými prvky na orné půdě? Jsou možnosti – lesní půda nebo veřejná zeleň nebo ostatní. V případě převodu na lesní půdu musí projít procesem lesního plánování (osnova, lesní hospodářský plán), pak je možnost čerpat i další dotace z MZe
22. Na problematiku ÚSES je nahlíženo převážně z pohledu vědních disciplín svázaných s botanikou a od ní odvozených oborů, méně je brán v potaz význam živočišné složky
23. Podpořit vědecká pracoviště a vysoké školy při výzkumné činnosti v oblasti ÚSES (prvky ÚSES, které byly již realizovány je potřeba soustavně vyhodnocovat, zjištěné zkušenosti zobecňovat a dávat k dispozici nejširší odborné veřejnosti, která se zabývá ÚSES. Jen tím způsobem se lze vyvarovat dalším chybám, které už lze považovat za zbytečné.)
24. Významnou překážkou při realizaci jednotlivých skladebných částí ÚSES je to, že organizační složka státu nemůže být příjemcem finančních příspěvků mimo rozpočet (především dotací z SFŽP)
25. Dosud není řešena problematika náhrad, újm apod. hospodařícím subjektům
26. Bylo doporučeno finančně zabezpečit realizace prvku ÚSES přes samostatný dotační titul MŽP a následnou péči o tyto prvky zajistit prostřednictvím dotačních titulů MZe
27. při realizaci prvků ÚSES se ukazuje nedostatek státní půdy pro jejich umístění. Je proto potřeba znovu zvážit rozsah prodeje státní půdy, která bude potřebná nejen pro realizaci ÚSES, ale i pro další krajinařská opatření (zlepšení vodní retence krajiny, protizáplavová opatření v krajíně apod.). Její zpětný odkup bude výrazně dražší.
28. Péče o jednotlivé segmenty ÚSES by mohla být zajišťována smluvně - pravděpodobně podobným modelem, jakým bude pečováno o jednotlivé lokality NATURA 2000
29. KPÚ – v jejich rámci je třeba zajistit realizaci všech společných zařízení (nejen polních cest, ale i prvků ÚSES)
30. Je nutno upozornit, že zcela chybí metodické řízení nižších článků veřejné správy, které mají vykonávat působnost na úseku ÚSES. Problém se projeví zejména po reformě státní správy od 1.1.2003, kdy tato problematika přejde na nově vznikající obce s rozšířenou působností. Někde se budou rozdělovat agendy mezi více úřadů a na celou řadu míst budou přijímáni úplně noví lidé (zvenku), kteří nemají zkušenosti ani s ÚSES ani se státní správou.
31. Samostatným problémem je regulační management v nově založených prvcích ÚSES